

СТАНОВИЩЕ

ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И
НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ НА МИХАИЛ ИВАЙЛОВ СИМОВ НА
ТЕМА: „РУСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ И ИНФОРМАЦИОННИТЕ МРЕЖИ
НА РУСИЯ НА БАЛКАНИТЕ, 1856-1878 Г.“,

С НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ ДОЦ. ДИН ИВАН ПЪРВЕВ

Дисертацията на Михаил Ивайлов Симов е посветена на актуална, сравнително слабо изследвана (особено от българската исторически наука), и по начало особено интригуваща тема. Целта която дисертантът си е поставил е, чрез „проучването на настоящата проблематика може да нанесе нови краски върху познатата ни картина на военнополитическата активност на Русия на Балканите през деветнадесетото столетие и да разкрие много досега слабо познати нейни аспекти“.

Предмет на изследване в дисертационния труд всъщност е цялостният разузнавателен механизъм и отделните компоненти на процеса на събиране, доставяне, систематизиране и анализиране на информация за Балканския полуостров, които Русия използва за снабдяването със сведения и аналитични материали своята балканска политика и военна стратегия. Предмет на изследването са различните проявления и аспекти на разузнавателния процес, неговата еволюция и развитие в така очертаните хронологични рамки, многостранните отношения между информация и политика, сложните връзки между политика и военна стратегия.

Дисертационният труд на Михаил Симов е изграден на широка изворова база, в това число на непубликувани архивни документи от Руския държавен военноисторически архив (съдържащи донесения на военните агенти и на руските

консули на Балканите), на лични фондове на български фигури свързани с руското разузнаване от Българския исторически архив на НБКМ, на документални сборници, посветени на руската балканска политика и връзките на Петербург с балканските народи през 1860-те и 1870-те години, на извори от мемоарен характер. Дисертантът познава добре и специализираните изследвания на руски, български, английски, американски и турски автори, което му позволява да разгледа основната тема на своя труд в широкия контекст на развитието на разузнаването и разузнавателните служби през Новото време, и на конкретния исторически период.

Дисертацията на Михаил Симов се състои от обширен увод, в който е обоснована актуалността на темата и необходимостта от нейното научно осветляване, очертана е ясно целта и задачите на изследването, направен е критичен анализ на историографията, на чийто фон да изпъкнат приносните моменти; шест глави, естествено основани на тематично-хронологичен принцип, заключение, библиография и приложения (карти от епохата и авторски такива, показващи мрежата на руските консулства, и портрети на някои от лицата свързани с руското разузнаване на Балканите). При цялото богатство на привлечените материали дисертацията на Михаил Симов е сравнително компактна, което свидетелства за дисциплина на мисълта и концентрация върху същностните моменти на изследваната тема.

Първите две глави „Разузнаването в епохата на Новото време“ и „Руското разузнаване на Балканите до средата на XIX век – концепции и постижения“, имат, както посочва дисертантът, уводен характер. Те не само въвеждат в централната тема, но дават възможност тя да бъде поставена в по-широк исторически контекст.

В глава четвърта „Руското разузнаване на Балканите в двете десетилетия след Кримската война“, са очертани характеристиките на руската блискоизточна политика след 1856 г., института на военния агент на Русия в Истанбул - неговото създаване, функции и еволюция, разузнавателните мисии на руски офицери в Югоизточна Европа, картографирането на бъдещия театър на военни действия.

Глава пета „Руското разузнаване в навечерието на конфликта с Високата порта, 1876-1877 г.“, Михаил Симов е посветил на непосредствена подготовка за война с Османската империя, която налага да се променят задачите, активността и организацията на руското разузнаване. Разгледана е ролята на консулската мрежа на Балканите в осъществяването на разузнавателната подготовка за предстоящата война. Според Михаил Симов разузнаването в навечерието на войната осигурява първоначалните успехи на руската армия, но изоставането в тайната агентурна работа има негативни последици за хода на военния конфликт.

В заключителната шеста глава „Разузнаването на Русия по време на войната с Османската империя, 1877-1878 г.“ Михаил Симов разглежда военновременната организация, задачи и дейност на разузнаването преди и след прехвърлянето на главните руски сили отвъд Дунава. Самото форсиране на Дунав е успех обусловен от събирането на разузнавателна информация за потенциала на османските сили, избора на благоприятния участък и заблуждаването на противника относно реалните планове. Проследена е разузнавателната дейност по време на военните действия в българските земи. Основните етапи и сражения в хода на войната показват сравнително слабата подготовка на Русия за нея, в частност недостатъчните средства за разузнаване и малобройната тайна агентура в тила на врага, слабости които са частично компенсирани на финалната фаза на войната.

В заключението Михаил Симов подчертава, че през периода до Руско-османската война от 1877-78 г. руското разузнаване се съсредоточава върху военната статистика, география и топография, докато тайното агентурно разузнаване остава на заден план. Събирането на информация за военните ресурси и възможности на потенциалния противник от военните агенти и консулите на Балканите не се отличава с особен успех. В навечерието на войната се пристъпва към изграждане на резидентурна мрежа на османска територия по инициатива на отделни руски офицери, но в хода на военните действия щабът на Дунавската армия страда от недостиг на информация и това води до ред неуспехи, които удължават хода на войната. Частичната им компенсация е

осъществена към нейния край. Недостатъците на руското разузнаване, които проличават по време на войната от 1877-78 г. са отчетени и през 1880-те години са направени известни корекции в организацията и осъществяването на военноразузнавателната дейност.

Освен другото Михаил Симов е успял да направи шест публикации по темата на дисертацията.

Дисертационният труд на Михаил Ивайлов Симов пролива нова светлина върху проблемите свързани с историята на руското разузнаване и информационни мрежи на Балканите между Кримската и Освободителната война, въвежда в обръщение нови архивни източници и предлага оригинални интерпретации на въпросите за организацията, реализирането и ефекта на разузнавателната дейност на съответните институции и функционери. Масштабните изводи и приносните моменти дават основания за положителна оценка на усилията на дисертанта.

София, 08.03.2017 г.

проф. д-р Румен Генев